

OPINIE

De openstaande natuurrekening

Stel dat de natuur naar de rechter zou stappen voor de schade die wij haar berokkenen. Welke claim zou ze neerleggen? En bij wie?

CORINA VAN ARNHEM

Als je letselschade hebt opgelopen door een verkeersongeluk, een bedrijfsongeval, een medische fout of een geweldsmisdrijf kun je de schade claimen bij de partij die het veroorzaakt heeft en via de rechter smartengeld vragen. Ook bedrijven kunnen schade lijden doordat bijvoorbeeld een andere ondernemer misbruik heeft gemaakt van zijn machtspositie en ook zij kunnen naar de rechter gaan.

De natuur kan niet naar de rechter gaan, maar lijdt wel schade. Heel veel zelfs. Die schade is niet van vandaag of morgen. Vanaf de jaren vijftig wordt de natuur, elk jaar opnieuw, schade toegebracht, door de uitstoot van broeikasgassen, stikstof en ammoniak. Met drastische gevolgen: afname van de biodiversiteit, verontreiniging van lucht en water, verzuring van de grond, ontbossing, besmettelijke dierziekten en gezondheidsschade door fijnstof. Als resultaat van de uitstoot warmt de aarde op waardoor de natuur steeds verder in de negatieve spiraal terechtkomt met alle gevolgen van dien.

Stel dat de natuur wél naar de rechter zou kunnen gaan, welke claim zou zij dan indienen? Om dat te bepalen, heb ik gebruik gemaakt van een rapport van het Planbureau voor de Leefomgeving uit 2018. Daarin wordt becijferd dat door de uitstoot aan schadelijke stoffen de milieuschade in 2015 31 miljard bedroeg. Als we uitgaan van 57 euro per ton CO₂, dan bedraagt de totale schade die de natuur over de afgelopen zeventig jaar heeft opgelopen, meer dan 1000 miljard euro. Ter vergelijking: ons bruto binnenlands

product bedroeg in 2020 800 miljard. We praten hier dus over een immens bedrag.

De volgende vraag is: waar gaat de rechter (in onze hypothetische situatie dat de natuur naar de rechter kan gaan) deze claim neerleggen. Anders gezegd: wie of welke partij draagt de verantwoordelijkheid?

Om hierop antwoord te krijgen, raadpleeg ik het reeds genoemde rapport. Daar lees ik dat de uitstoot van broeikasgassen vooral wordt veroorzaakt door de elektriciteitscentrales, de industrie en de raffinaderijen. Ook de landbouw heeft een aandeel door de uitstoot van methaan en de consument door het gebruik van elektriciteit en de auto. De uitstoot van stikstof komt vooral op conto van de verkeers- en vervoerssector en de landbouw.

Wij hebben de afgelopen jaren allemaal geprofiteerd van de natuur. Onze welvaart is voor een groot deel gebaseerd op het makkelijk verkrijgen van fossiele brandstoffen en op het (gedeeltelijk) gratis lozen van afvalstoffen in de lucht, het water en de bodem.

Niet iedereen heeft in gelijke mate geprofiteerd. Grote bedrijven in de ijzer- en staalindustrie, de petrochemie, de bouwmaterialenindustrie, de voedingsmiddelenindustrie en de landbouw stoten veel CO₂ uit, maar betalen naar verhouding weinig energiebelasting. Tata Steel, de grootste vervuiler, is zelfs volledig

vrijgesteld van betaling.

Grote bedrijven hebben hierdoor enorme vermogens kunnen opbouwen. Het is zeer moeilijk om daar goede gegevens over te vinden. Bedrijven hebben ingewikkelde structuren met talloze buitenlandse dochters en holdings, maken jaarstukken niet openbaar en gebruiken fiscale trucs. Hoe onzichtbaar ook voor de buitenstaander, die enorme vermogens bestaan, want anders zou het niet nodig zijn om ze zo af te schermen.

De rechter die moet bepalen bij wie hij de claim van de natuur moet neerleggen, kan zich dus het beste richten tot de grote bedrijven. Om dat te kunnen doen, moet er eerst een wettelijk kader komen. Pas als dat er is, kunnen organisaties die voor de natuur opkomen naar de rechter gaan om ervoor te zorgen dat de schade uit het verleden wordt gecompenseerd. Maar ook – en dat is minstens zo belangrijk – dat er geen nieuwe schade wordt toegebracht.

De mondiale Stop Ecocide-beweging voert hier campagne voor en probeert het vernietigen van de natuur als vijfde misdrijf op te nemen in het Statuut van Rome van het Internationaal Strafhof (ICC). Dan ontstaat een internationaal erkende wet over landsgrenzen heen (123 landen zijn aangesloten bij het ICC) waardoor het mogelijk wordt om de grote bedrijven, vaak de ergste overtreders, aan te pakken.

'Rozenkransje, akelei, bosvogeltje, brave hendrik, goudknopje, kluwenklokje en korenbloem...' Dit is geen dichtregel maar de klank van verdwenen natuur.

Corina van Arnhem uit Tzummarum is actief voor Grootouders voor het Klimaat.

We hebben jarenlang allemaal van de natuur geprofiteerd

Grote bedrijven in de ijzer- en staalindustrie en de petrochemie stoten veel CO₂ uit.' FOTO ANP